

Mit eszik a magyar?

Rachel Carson emlékére

Zsigó György

Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara Budapest-Fővárosi Szervezetének Elnöke

Óbudai ismerősömmel találkoztam a napokban. Megszületett a negyedik unokája. Az újdonsült anyukához a kedvenc süteményével készülődnek a kórházba, almás pitével. A kertészkedő nagypapa büszkén mutatja betárolt almáit, még most, nyár elején is egészségesek, sok tepsivel süthetnek még belőlük. A hegyen már mindenki ismeri a titkát. „Szüret után áztasd 1 %-os Fundazolba kb. 30 percig. Úgy szeded ki tavasszal, ahogy beraktad ősszel. Semmi sem támadja meg a ládáiban.” Fogytán van a csodaszere, újabban a „ditános fürdőt” ajánlja. Próbálom meggyőzni a technológia káros hatásairól, de nem ér rá. Sietnie kell, már az előző babánál is a pitétől indult be a lánya teje...

„A szükségtelen rombolás”

Ismerősömmel először a nyolcvanas évek közepén találkoztam. Havonta eljárt a helyi kertbarát körbe, ahol néha engem is felkértek előadásra. Gyakran kérdezett, mintaszerű permetezési naplót vezetett. Beteg levél- és gyümölcsmintáival rendszeresen felkereste laborunkat, pontosította az alkalmazandó permetszereket.

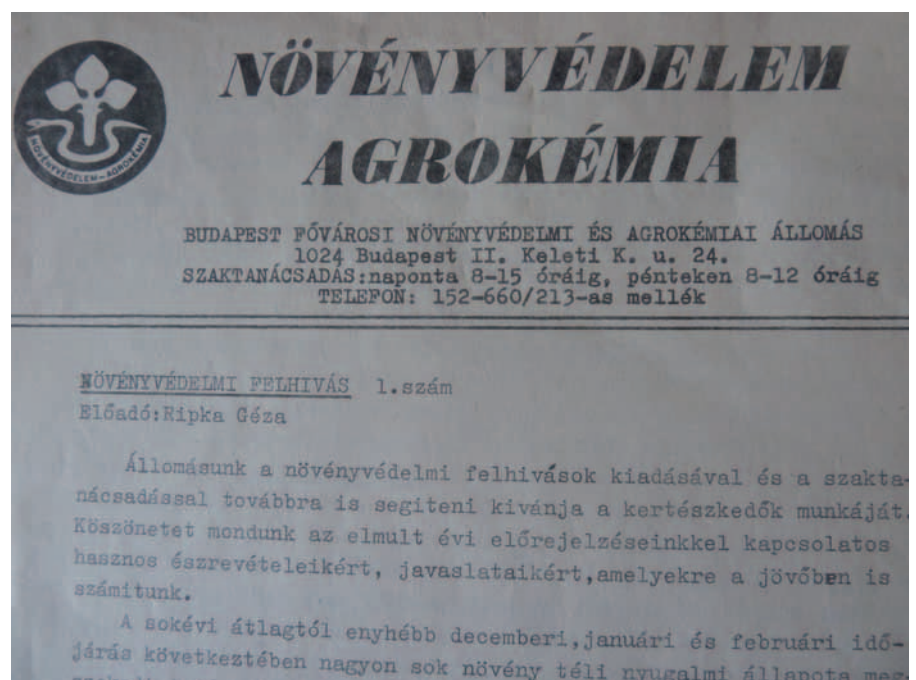
A növényvédelmi szakembereket mindig nagy érdeklődéssel várták a kertbarát körökbe. Érthetően, hiszen a házikertesek nehezen igazodtak el a vegyszerek között. Téves döntésüknek a termés és a pénztárcájuk látta a kárát. Mint a Fővárosi Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomás felügyelője, kötelező feladatként láttam el az észak-budai körzet hobbikertészeinek tájékoztatását. Volt olyan téli hónap, amikor tíz felkérést is kap-

tam. A rendszerváltásig csupán Óbudán öt kertbarát kör működött. Ma már egyetlen klub sincs a kerületben. Megszűntek a Hazafias Népfront ingyenesen igénybe vehető helyiségei, a Tanácsok nem dotálták tovább a kertbarát köröket, az állami-hatósági feladatkörből is kikerültek a „kiskertesek” stb.

Munkahelyem már a hetvenes évek elejétől működtetett egy **fővárosi előrejelző rendszert**. Kezdetben Budapest hét pontján, hetente kétszer ellenőriztük a feromoncsapdákat és a kórokozók terjedését. Egységesen a **„Felvételezési módszer a házikertben”** útmutatónk alapján jártunk el. Ma is használható lenne, részletes, tizenegy oldalas kiadvány. Szükség esetén felhívásokat sokszorosítottunk és postáztunk. Több száz nyilvános híradótáblára és az összes gazdaboltba ingyen küldtük az aktuális

növényvédelmi teendőkről szóló tájékoztatóinkat. (Mecímzett és felbélyegzett borítékok leadása után az érdeklődő kertészek is megkaphatták.) A későbbi években folyamatosan csökkent a „megfigyelő bázisok” száma, végül 2000-ben megszűnt az utolsó is, a felhívásokkal egyetemben. A kertészkedők évekig hiányolták a friss információkat. Ismerősöm is többször telefonált. „Sajnáljuk, de nincs rá pénz.” – hangzott a válaszuk.

Évente részt vettünk a fővárosi **Mintakert Mozgalomban**. Késő tavasszal és nyár végén látogattuk végig a jelentkezők kertjeit. A bíráló bizottság kertézmérnök és növényvédős tagjai játékos pontozásnál értékelték a kerteket, és természetesen a helyszínen szaktanácsot is adtak. A nyolcvanas évek végén már két-három tavaszi és

1988. évi első felhívás

Napszitta mintakert táblák, gyomos elhanyagolt kert

nyári munkanapot vett igénybe kerületenként a bejárás. Mindenkinek tanulságos volt ez a néhány nap. A házigazdák a legújabb technológiákról, fajtákról hallhattak tőlünk, mi a növények egészségi állapotáról, a gazdák felkészültségéről kaptunk egy teljes körképet. Talán 1988-ban osztottuk ki az utolsó mintakert táblát.

„A közelgő robaj”

Az EU-s csatlakozásunk tovább nehezítette a helyzetüket. A növényvédő szerek visszavonásai mellett az újabb növényvédelmi kihívásokkal is szembe kellene nézniük. A szélsőséges időjárás kórtani hatásai mellett az újonnan megjelent károsítókkal is számolniuk kell.

Most kihez fordulhatna tanácsstalan ismerősöm? Pedig van kérdése bőven. Azóta felhívott, kétségbeesítő volt a tájékozatlansága. Nagy testű ugráló lisztecskékről (amerikai lepkebabóca), váratlanul tömegesen és együttesen megjelenő pöttyös rovarokról és zöld poloskákról (vándorpoloska lárvája és imágója) beszélt. A védekezés módszereit illetően még nagyobb az elmaradása. Szinte az összes általa felsorolt felszívódó gomba- és rovarölő engedélyét visszavonták,

vagy már kikerült a III. kategóriából.

Néhányat ezek közül még mindig használ, szerinte még mindig „viszik a kártevőket”. A felhasználhatósági időkkel nem számol. A fotó idén májusban készült, akár az ő sufnija is lehetne.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) az 1166/2008/EK rendelet és a 2010. évi XXIV. törvény előírásai alapján 2010. június 1-jei eszmei időponttal 2010. június 1-21. között általános mezőgazdasági összeírást (ÁMÖ 2010) hajtott végre. Kiadvá-

nyuk az interneten is elérhető „Magyarország, 2010 (Általános mezőgazdasági összeírás)” címen.

„A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni gazdaságok száma 2010-ben megközelítette az 567 ezret, rajtuk kívül még közel 1,1 millió háztartásban (ház körüli és az üdülőkhöz tartozó kertekben) folytattak mezőgazdasági tevékenységet.” – idéztem a 3. oldalról.

Vajon hány embert érint a fenti szám? A mezőgazdasági tevékenység jelenthet csak állattartást is, de valószínű, hogy az 1,1 millió kertben zöldségeket, gyümölcsöt és szőlőt is termelnek. Ha feltételezzük, hogy ebből csak a kertész fogyaszt, az is 1,1 millió magyar embert táplálkozását érinti. Feltételezhetően a családi konyhasztalra, a városi unokáknak is jut a hétfégi telek fáiról vagy a családi ház veteményeséből. Így már akár 3-4 millió felnőtt és gyerek is találkozhat ezekkel a terményekkel.

Közülük hányan esznek még fungicides almás pitét? *Milyen szerepet játszanak a nem megfelelően kezelt növényi termények a magyar lakosság egészségi állapotában?* Ki a felelős ezért a folyamatért? Hogyan tovább?

„A keskeny résen át”

A családi házaknál, a hétfégi telkeken kertészkedőkhöz jelenleg alig jutnak el a friss növényvédelmi

Vegyszerraktár a sufniban

Munkavédelem? Elsősegélynyújtási ismeretek?

információk. Az egyéni gazdaságokban sem lehet jobb a helyzet. A KSH szerint „A gazdaságok 60 százaléka kizárólag saját fogyasztásra termel. A kizárólag saját fogyasztásra termelő gazdálkodók 92 százaléknak nincs semmilyen mezőgazdasági végzettsége, leginkább gyakorlati tapasztalataikra hagyatkoznak.”

A mezőgazdasági, kertészeti szaklapok az árutermelőkre, őstermelőkre koncentrálnak. A kiváló cikkeivel, de csak havonta megjelenő *Kerti Kalendárium* sem tud az aktualitásokról tudósítani.

Hasonlóan csupán háttérismertet nyújthatnak a szakkönyvek.

Természetesen nem halt el teljesen a kertbarát mozgalom. A Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetségének 131 tagszervezete van és tőlük függetlenül is működnek klubok. Néhol a művelődési házak vállalták a helybeliek képzését, a gyakran nagy múlttal rendelkező kertbarát körök újrászervezését. Időnként növényvédős szakembereket is meghívnak, sőt néhány hetilapban is találkozhatunk már aktualizált növényvédelmi javaslatokkal. De ezekkel a lehetőségekkel továbbra is csak többnapos vagy többhetes késéssel tudják felhívni a kertészek figyelmét a teendőkre.

Sajnos a rádióban és a televízióban sem indultak be az időszerű kertészeti, növényvédelmi munkálatokról szóló rendszeres műsorok. Úgy tűnik, hogy nem tudják megoldani az elkészült riportok azonnali adását. Ideális lenne a pénteki felvétel esti majd szombat reggeli közlése. Ekkor már a várható hétvégi időjárási adatok birtokában elemezhetnénk a növények egészségi állapotát és ajánlhatnánk a hétvégére technológiát.

A szóráskép

Maradt az internet, mely egyre inkább a hétköznapiak részévé válik az idősebb kertészkedő generációnál is. Gyakran a gyerekek vagy a szomszéd nyomtatja ki a híreket, leveleket, de így is eljut egy napon belül az érdekeltekhez.

„A másik út”

2006-ban Budán az Agroforrás Kft. támogatásával újra beindítottuk a feromoncsapdás előrejelző hálózatot. Később a Hermes ÁFÉSZ-szel folytattuk a munkát ugyanabban a három kertben, majd 2010-től a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamarával már a pesti oldalon is megszerveztük a csapdarendszert. *Immáron a város öt pontján, sőt 2011-től Szentendrén is figyeljük a legfontosabb tizenegy gyümölcs-kártevő rajzását.* Az előrejelzésben résztvevő kollégák nagy tapasztalattal, illetve felsőfokú szakvégtzettséggel rendelkeznek, társadalmi munkában látják el a hetenkénti leolvasást és a kapszula-cserét. Kérem, engedjék meg, hogy felsoroljam őket: Reider Imréné, Tóth Miklós, Kuluncsics Ferenc és Király Bence vállalták a feladatot. Ezúton is köszönjük nekik!

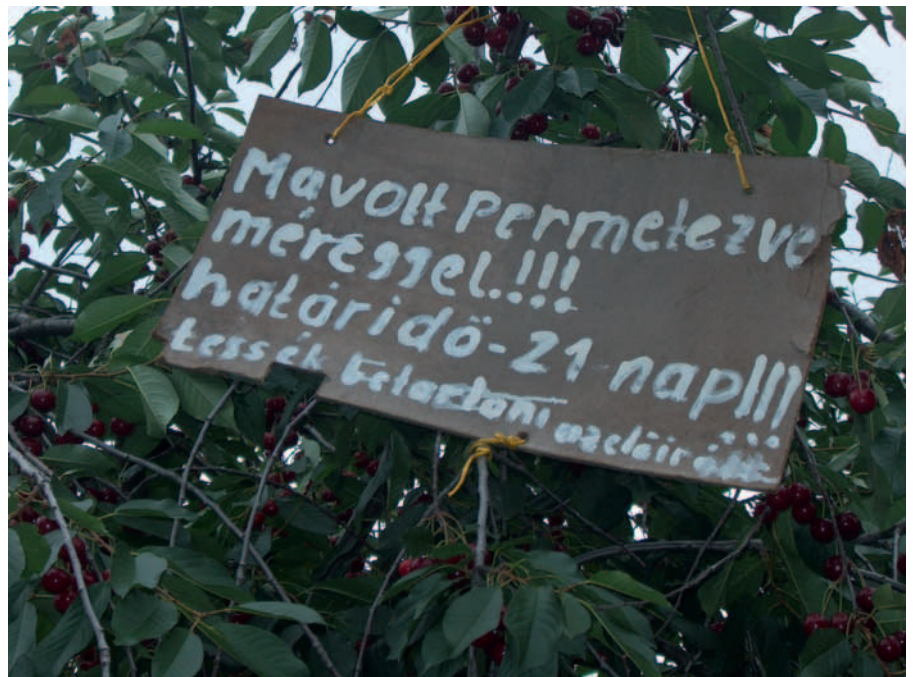
A fogási adatokat szerdánként, táblázatos formába szerkesztjük és a helyszíni megfigyelésekkel kiegészítjük.

szítve, szükség esetén felhívásokat írunk. Fotós leveleink felkerülnek a kamara www.magyaroveny orvos.hu honlapjára. 2010 áprilisától egy év alatt több mint 14 000 látogatója volt a weboldalnak. A legtöbb kattintás novemberig történt, sokan valószínűleg éppen az előrejelzéseink miatt ültek le a gép elé. A kamara kezdetektől csak hatóanyagokat javasol internetes tájékoztatóiban.

Sok telefonáló hiányolta a konkrét szerneveket, ezért a www.zsigogyorgy.hu-n már a konkrét peszticid-fantázianevekkel kiegészített felhívásokat közlök. Az idei évtől gyakran csak utalok a korábbi évek írásaira, nem ismétlem a károsítók biológiáját. (Ezt többen kifogásolták, valószínűleg kényelmi okok miatt, mert nem akarnak kersegni a honlapon.)

Harmadik éve szűkebb lakóhelyemre, az Óbuda-Hegyvidékiek Egyesületének is átdolgozom az adatokat (lásd a www.ohegy.hu). A speciális klimatikus adottságokkal rendelkező hegyoldalon pontos címek megadásával is illusztrálhatom a kór- és kárképeket. Általában az utcára is kilógó, mindenki által megtekinthető ágvégekkel próbálok bemutatni az induló fertőzést. Sok gyümölcsfa közterületen maradt a legutóbbi szabályozás után. Kezeletlenek, ideálisak a károsítá-

Ki kezeli a közterületei gyümölcsfákat? Hogyan lehet betartatni a várakozási időket? (Utcai meggyfa figyelmeztető táblája.)

sok bemutatására. Az internetes kertbarát kör érdeklődői a helyszíneken megtekinthetik a tüneteket és a helyi „művházban” elhelyezett idei szerjegyzékből pontosíthatják az ajánlott szerek előírásait, dózisait. 2010-ben 4038 alkalommal nyitották meg a 28 előrejelzést. Úgy tudom, hogy már kölcsönös kertlátogatásra is sor került. Lehet, hogy ősztől újra beindul a klub? Talán igen. Az internetes tájékoztatás a

Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara segítségével továbbra is működni fog.

A *tájegységi előrejelzés fontosságára* is felhívnam a figyelmüket ez utóbbi példával. Falvanként, üdülő-körzetenként kellene megszervezni az előrejelzést és tanácsadást. Viszonylag kis költséggel, a feromon és szincspadák beszerzési árával és fenntartásával hozzájárulhatnánk közvetlen lakókörnyezetünk egészségesebbé tételéhez. A permetezések időpontjának optimalizálásával, a kezelések csökkentésével a fogyasztóvédelmi és környezetvédelmi előírásoknak is megfelelnénk. Ezekkel a célkitűzésekkel számos pályázaton indulhatnánk, működésünkhöz anyagi forrásokat nyerhetnénk.

Az önkormányzati honlapon megjelenő vagy a gazdabolt hirdetőtáblájára kiragasztott tájékoztatókkal naprakész, friss adatokkal segítenék a kiskerteseket a szebb és kevesebb növényvédő szert tartalmazó termények előállításában.

A *fejezetcímek megegyeznek Rachel Carson „Néma tavasz” című könyvének fejezetcímeivel.*

Különlegességek, hungarikumok a „Honvéd Kertbarát Kör” tavalyi kiállításáról